

**Werner Haftmann: Míra a forma v německém moderním malířství, Göttingen 1965./
Moderní umění a jeho politická idea, Jahresring 1957.**

Měli bychom v dnešní době globální politické a ekonomické provázanosti a nadnárodní integrace stále trvat na zvláštích jednotlivých národních kultur? Měli bychom například v moderním umění stále mluvit o tom, co je na něm "německé"?

Některé impulsy pro tuto světovou kulturu přišly také z Německa. Jsou důležitější, než se obecně předpokládá. Právě v Německu, v okruhu Bauhausu, vznikly myšlenky o novém formování našich každodenních předmětů z hlediska jejich funkce, myšlenky, které rychle změnily pojetí lidského prostředí od Japonska po Ameriku.

Když však mluvím o německém přínosu, či dokonce o specifickém způsobu německého ducha, dostávám se zřejmě do rozporu s nadregionálností moderního umění, kterou jsem právě zdůraznil. Umělecké systémy, styly, nejsou nic izolovaného. Stojí na širokém lidském základu. Síly jako jsou prostředí a původ, tradice a národní osobitosti však na tento základ působí a ovlivňují nadřazený systém. Aby byla perspektiva zcela jasná: národy světa by měly být jako kytice květů, v níž má každý květ svou vlastní vůni a barvu, a přesto společně tvoří větší celek.

Postavíme-li vedle sebe srovnatelné francouzské a německé obrazy, zjistíme určité opakující se rozdíly, které mohou osvětlit specifickou povahu německého moderního umění.

Mám na mysli jeden z monumentálních obrazů Fernanda Légera, který v jednom námětu oslavuje zkušenost moderního světa práce a technické civilizace - "Tři ženy" z roku 1921. Obdivujeme přesnost formy, nezlomnost geometrického řádu obrazové architektury, logickou přesnost a chlad výpočetních operací, které jsou v ní intuitivně prováděny.

Srovnáme-li nyní tento obraz se "Skupinou čtrnácti" Oskara Schlemmera, najdeme zcela jinou náladu, téměř mystické přesvědčení o reprezentativní hodnotě lidské postavy. Schlemmer chce zlidštit přísnou ideovost geometrie vytvořením harmonie s formami živého a organického na průsečíku společného duchovního řádu, do něhož staví svoji ideální formu: člověka. Zde můžeme jasně rozpoznat poslední vysoce romantický záměr Modrého jezdce: dát živý výraz "mysticko-vnitřní stavbě světa", která se odráží v člověku.

Němcům se nepodařilo vnímat obraz pouze jako samostatný harmonický celek. Vždy jej zároveň vnímali jako ilustraci lidské zkušenosti se světem. Ve vztahu k francouzskému malířství vykazuje německé malířství výrazně romantický charakter. Orfická, mystická povaha, zakořeněnost člověka v kosmu jsou tajným tématem procházejícím všemi jejich projevy. Můžeme konstatovat, že zatímco francouzský formální génius dodal novému evropskému stylu formální sílu a jasnost, německé malířství mu dodalo myšlenkovou hloubku.

Werner Hofmann: Jak německé je německé umění?, Lipsko 1999.

Každý, kdo mluví o německém umění a definuje jeho specifický, zákonitý charakter, tvoří fikci, ať už se jmenuje Mann, Benn, Kirchner nebo Goebbels. Umělecká díla nelze ztotožňovat s národní vůlí, s etickými konstantami nebo s rasovou duší. Nefunguje však ani opačné spojenectví: národy nemalují obrazy. Pokud neuznávám vzájemnou spřízněnost umění a národa, je to proto, že popírám, že by vědomé procesy, které vytváří tu umělecká díla, tu národní identitu, byly založeny na organickém růstu a vnitřní nutnosti. Skutečnost, že se obě oblasti neshodují, však neznamena, že jejich strukturální charakteristiky jsou zcela nesrovnatelné, nebo dokonce že spolu nemají nic společného. Ačkoli jsou umění a národ neporovnatelné, vděčí za modality svého historického vzniku, změny a zániku analogickým rozhodovacím procesům.

...

To, čím malíři, o nichž jsme hovořili v prvních kapitolách, přispěli do topografie evropského umění, je jejich osobní výpověď, nemluví jako výkonní představitelé svého národa nebo svého lidu, nevydávají svědectví o svém národě.

Národy nemohou malovat, mohou se pouze poznat v uměleckých dílech. Jedním z úkolů historika umění je vytvořit racionální základnu pro toto poznání (...).

Bez ohledu na to, jak moc zdůrazňujeme, že umělci komunikují sami sebe jako jednotlivci, a ne jako vykonavatelé kolektivní "umělecké vůle", která se jich zmocňuje a rozhoduje za ně, nebrání to tomu, aby byli využíváni - jak přáteli, tak odpůrci - jako národní nebo vlastenecké symboly identifikace.

Hannah Arendt: Původ totalitarismu, Praha 1996, s. 336.

Zcela odlišná byla prvotní národní reakce lidí, jejichž národovost se ještě nerozvinula z neartikulovaného etnického povědomí, jejichž jazyk ještě nevyrostl ze stadia dialektů, jímž prošly všechny evropské jazyky dříve, než se hodily k literárním účelům, jejichž venkovské třídy nezapustily kořeny hluboko v zemi a nestály na pokraji emancipace, a jimž se v důsledku toho jevila jejich národní kvalita mnohem více jako přenosná soukromá záležitost, tkvící v jejich vlastní osobnosti, než jako záležitost veřejného zájmu a civilizace. Jestliže se chtěli vyrovnat nacionální hrdosti západních národů, nemohli ukázat ani zemi, ani stát, ani historický úspěch, ale mohli ukázat pouze na sebe, což znamenalo přinejlepším na svůj jazyk – jako by jazyk sám o sobě byl již úspěchem – a přinejhorším na svou slovanskou či germánskou či bůhvíjakou duši.

Slovenskou kulturu je třeba očistit od cizích vlivů, míní nová ministryně

Nová slovenská ministryně kultury Martina Šimkovičová (kandidátka Slovenské národní strany – SNS) odmítá míchání kultur do té slovenské a vyjádřila přesvědčení, že slovenskou kulturu je potřeba očistit od cizích vlivů. Uvedla to na pondělní tiskové konferenci za účasti premiéra Roberta Fica (Směrsociální demokracie). Oba se shodli, že v kultuře je potřeba se soustředit na slovenské prvky, ministerstvo kultury se musí vrátit k duchu a posilování kulturních tradic a dědictví slovenského národa. „Kultura slovenského lidu má být slovenská. Slovenská a žádná jiná. Respekt vůči jiným kulturám neznamená jejich smíchávání s tou slovenskou,“ zdůraznila Šimkovičová.

<https://www.culturenet.cz/stalo-se/slovenskou-kulturu-je-treba-ocistit-od-cizich-vlivu-mini-nova-ministryne/> 9. 11. 2023